

Šta možete očekivati od ove publikacije?

Bosna i Hercegovina nema dugu demokratsku tradiciju. Poslije prvih višestranačkih izbora, početkom devedesetih, počeo je rat. Okončanjem rata u zemlji smo imali tri dominantne političke partije, velika očekivanja građana i nimalo demokratije. Početak demokratizacije paralelno su pratili i neki drugi procesi: vraćanje povjerenja između tri etničke grupe, formiranje institucija na svim nivoima vlasti, povratak izbjeglica, raseljenih lica i njihove imovine. Obnova zemlje i privatizacija državnih preduzeća praćena je nezaposlenošću i lošom ekonomskom situacijom, što je dovodilo do čestih zastoja u razvoju demokratskih procesa u zemlji koji su (vrlo često) rješavani „efikasnim” potezima visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, tj. međunarodne zajednice.

Za razvoj demokratije u jednoj zemlji dvadeset i sedam godina nije dug period. To je, vjerovatno, jedan od razloga malog broja empirijskih istraživanja koja se bave političkim partijama, biračima i apstinentima u Bosni i Hercegovini. Ako je i bilo takvih istraživanja, najčešće su inicirana od strane međunarodnih organizacija, rjeđe političkih partija, i zadovoljavala su se opisom socijalnih i demografskih karakteristika glasača, dok su apstinenti malo koga interesovali. Dosadašnja istraživanja najčešće su se zasnivala na opservacijama pojedinca, koji su na manje ili više uspješan način analizirali i predviđali dešavanja u bosanskorecegovačkoj politici. Veoma je mali broj istraživanja koja su pokušala sagledati, na bilo koji način, šta stoji iza samog čina glasanja ili odabira neke političke partije.

Kada se govori o istraživanju političkog ponašanja u odnosu na zemlje iz okruženja, Bosna i Hercegovina nema mnogo toga za ponuditi. Ovim projektom želimo dati neke odgovore o sociološkom i psihološkom profilu glasača u Bosni i Hercegovini, ali se istovremeno nadamo da ćemo potaknuti i neka nova istraživanja o ovoj problematici.

Prilikom rada na ovom projektu nailazili smo na dileme sa kojima se susreću i drugi istraživači u zemljama regiona (Sajc, 2002; Antić, 2002) baveći se istom tematikom, a neke od njih su:

- Da li možemo da koristimo teorijske koncepte, pojmove i metode sa Zapada, ako znamo da oni imaju znatno dužu demokratsku tradiciju, tj. da je njihovo iskustvo znatno drugačije od našeg;
- Da li možemo porediti naše rezultate sa rezultatima iz drugih država, ako znamo da se politička scena u ovim državama (pa i onih u regionu) dosta razlikuju od naše;
- Da li u našem društvu postoji jasna i čvrsto strukturisana politička scena da bi, na osnovu toga, došlo do diferencijacija i glasača;
- Da li glasanje znači i podržavanje najbolje političke opcije ili je to glasanje za partiju od koje glasači imaju najmanje štete;
- Da li su varijable kojima mjerimo crte ličnosti stavovi ili nešto treće?

U našem istraživanju koristili smo neke pojmove, teorijske modele i metodologiju sa Zapada, jer nismo imali bolju alternativu, ali kada je riječ o poređenju rezultata to smo činili samo ponekad i poredili naše rezultate sa rezultatima dobijenim u zemaljama iz okruženja.

Istraživanje je sprovedeno u periodu između Opštih izbora u Bosni i Hercegovini održanih 2006. godine i Lokalnih izbora koji će se održati u jesen 2008. godine. Ovaj period je pogodan za istraživanje jer nije „kontaminiran” predizbornom političkom borbom i glasači imaju mogućnost da racionalno i bez povišenih emocija, koliko je to moguće u Bosni i Hercegovini, daju svoje sudove.

Publikacija se sastoji iz tri dijela.

U prvom dijelu mr Tanja Topić kratko nas upoznaje sa pojmovima koji su neophodni za razumijevanje politike, političkog nasljeđa i političke kulture. U daljem tekstu autorka daje pregled razvoja i tipologiju političkih partija, dok je poseban akcenat stavljen na odnos između ljevice i desnice. U drugom dijelu teksta naglasak je stavljen na razvoj političkog pluralizma u Bosni i Hercegovini, kao i davanje kratkog opisa najznačajnijih političkih partija koje u njoj djeluju. To će nam umnogome pomoći da dobijemo cjelovitu sliku o političkim dešavanjima na našim prostorima.

Sociolog Ivan Šijaković razmatra nastanak, opstanak i funkciju političkih partija (posebno onih malih) u Bosni i Hercegovini. Autor traži odgovore na pitanja: šta je to što uzrokuje pojavu tolikog broja političkih partija na našim prostorima; ako se političke partije održavaju na političkoj sceni,

kako pronalaze puteve za ostvarenje svojih uskih, grupnih političkih interesa i kako te interese predstavljaju kao važne i opštedruštvene interese; da li mnoštvo političkih partija i njihovih koalicija doprinose demokratizaciji društva, ili zamagljuje i sprečavaju razvoj demokratije, te kakav je uticaj birača i profil apstinenata na Izborima 2006. u Bosni i Hercegovini?

Psiholog Srđan Puhalo svoju analizu zasniva na empirijskim nalazima dobijenim kroz istraživanje. Prije same analize on definiše i operacionalizuje pojmove koji su neophodni za razumijevanje ovog rada. Takođe, on daje sve potrebne informacije da bi se stekla potpuna slika o metodologiji istraživanja, uzorku i metrijskim karakteristikama korišćenog upitnika. Sama analiza se može podijeliti na dva dijela: u prvom dijelu se razmatra razlika između glasača i apstinenata prema određenim osobinama ličnosti, dok se u drugom dijelu analiziraju razlike između glasača osam političkih partija u Bosni i Hercegovini.

Na kraju publikacije nalaze se dva priloga u kojima su date detaljne socio-demografske karakteristike glasača i apstinenata, kao i glasača svake političke partije ponaosob.

Ova publikacija može biti korisna svima koji se bave izučavanjem demokratije i višepartijskog sistema u Bosni i Hercegovini. Od velike koristi može biti i onima koji se po prvi put susreću sa politikom u Bosni i Hercegovini, jer daje dobar presjek političkih dešavanja u protekloj godini i danas. Biće od koristi i sociolozima, socijalnim psiholozima, politikolozima koji žele upoznati strukturu i profil bosanskohercegovačkih glasača i apstinenata. Nadamo se da će ovu publikaciju pročitati kako domaći tako i strani političari, ne da bi manipulirali građanima ove zemlje već da bi ih bolje razumjeli i radili u njihovom interesu. Na kraju, ova publikacija može biti koristan „alat“ za sve one koji planiraju strategije, kreiraju i osmišljavaju političke kampanje u Bosni i Hercegovini.

Priredivač
Srđan Puhalo